

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย ศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนบ้านคลองทราย เกิดจากกลุ่มที่ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่ม ประจวบกับทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูลได้ลงไปในพื้นที่ เพื่อพูดคุยในเรื่องของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงแนะนำให้ไปศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มฟื้นฟูชนบทที่บ้านท่ามาลัย ในการศึกษาดูงานครั้งนี้ทางกลุ่มได้แนวคิดในการบริหารจัดการกลุ่ม จึงได้เกิดโครงการวิจัยขึ้นโดยที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาข้อมูล การตลาด การผลิต และการบริหารจัดการกลุ่ม (2) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม (3) เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิกในกลุ่ม

วิธีการศึกษา หลังจากที่ได้โครงการได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว ทีมได้จัดเวทีนำเสนอโครงการขึ้นเพื่อเป็นการบอกเล่าพี่น้องในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ถึงการก่อเกิดกลุ่มแม่บ้านคลองทราย สภาพปัญหาอุปสรรคในการทำงานของกลุ่ม สาเหตุที่ได้ทำงานวิจัย และบอกถึงว่าจะทำอะไรกัน ทำอย่างไรบ้าง โดยกิจกรรมที่ (1) เป็นการศึกษาประวัติชุมชน โดยจะไปเก็บข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่สามารถให้ข้อมูลได้ และศึกษาการก่อเกิดของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งทีมวิจัยแต่ละคนได้มาทบทวนกิจกรรมของกลุ่มรวมถึงการก่อตั้งกลุ่ม และการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา ได้ร่วมกันสรุปออกมาเพื่อเป็นบทเรียนของกลุ่ม หลังจากที่ได้ข้อมูลทั้งหมดมาแล้วทีมวิจัยก็ได้รวบรวมและสรุปข้อมูลที่ได้ กิจกรรมที่ (2) เป็นกิจกรรมที่ต้องลงพื้นที่ไปศึกษาสูตรขนมต่างๆที่ต้องการจากผู้รู้ ผู้เฒ่าผู้แก่ แม่บ้าน และนอกชุมชน กิจกรรมที่ (3) เป็นกิจกรรมศึกษาข้อมูลความต้องการการบริโภคของลูกค้า โดยแบ่งตามช่วงอายุซึ่งสามารถทำให้ทีมวิจัยได้รู้ความต้องการในการบริโภคขนมของกลุ่มลูกค้า ได้คำแนะนำต่างๆจากผู้เข้าร่วม ทั้งในการปรับปรุงสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อให้มาตรฐาน กิจกรรมที่ (4) ตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสรุปข้อมูล มาแล้ว เพื่อตามถูกต้องของข้อมูลจึงได้จัดกิจกรรมตรวจสอบข้อมูล โดยการจัดเวทีขึ้นในหมู่บ้าน และให้ผู้เข้าร่วมซึ่งบางคนก็เป็นผู้ให้ข้อมูลมาด้วย ได้ช่วยกันเติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากที่สุด กิจกรรมที่ (5) ทดลองทำขนม ซึ่งเป็นการนำองค์ความรู้การทำขนมที่ได้มาลองทำตามสูตรต่างๆที่ได้ กิจกรรมที่ (6) ศึกษาข้อมูลแหล่งตลาด จากการลงพื้นที่ไปตามร้านค้าต่างๆเพื่อดูว่ามีสถานที่ไหนบ้างที่สามารถรองรับสินค้านี้ได้บ้าง และกิจกรรมที่ (7) เป็นกิจกรรมระดมความคิดเรื่องการบริหารจัดการของกลุ่ม ซึ่งเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปศึกษามา หาแบบการบริหารจัดการกลุ่ม โดยนำประเด็นมาร่วมกับสมาชิกระดมความคิดเห็นตามประเด็นที่เตรียมไว้ มีการถกเถียง และยกตัวอย่างกลุ่มที่เขามีประสบการณ์มาเป็นแบบอย่าง จนได้ข้อสรุปที่สอดคล้องและเหมาะสมและที่สำคัญต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายหลัง

ผลการดำเนินงานทำให้กลุ่มได้รู้ถึงการตลาด สูตรการทำขนม และความต้องการของผู้บริโภคที่มีความคิดเห็นต่อขนมพื้นบ้าน ทั้งเรื่องชนิดของขนม รสชาติ ลักษณะของขนม และรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งทำให้กลุ่มสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นี้ไปปรับปรุงสินค้า โดยส่งผลให้มีร้านค้าให้ความสนใจเข้ามาสั่งขนมจากกลุ่ม ทั้งร้านค้าภายในชุมชน และร้านค้าภายนอกชุมชน และที่สำคัญกลุ่มได้มีรูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มเอง

ยังค้นพบอีกด้วยว่าการดำเนินงานที่ผ่านของกลุ่มทำไมจึงไม่เกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมาย เพราะตอนเริ่มตั้งกลุ่มไม่ได้คิดวางแผนการทำงาน การอยู่ร่วมกันของคนหลายคน การตลาดที่ตัวเองไม่มีประสบการณ์ และขาดการพูดคุยสรุปงาน หรือถอดบทเรียน ซึ่งกระบวนการวิจัยเป็นครั้งแรกที่ให้เราได้มาคุยกันถึงข้อเท็จจริงนำไปสู่การแก้ปัญหาได้มากขึ้น

คณะทีมวิจัยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนบ้านคลองทราย